

PM
2017-11-10

Dnr SU

Regionstudie Latinamerika

november 2017

Avdelningen för forskningsstöd, Latinamerikainstitutet och
Samverkansavdelningen vid Stockholms universitet

Innehållsförteckning

1. Inledning
2. Stockholms universitet och Latinamerika: rapport om externfinansierade forskningsprojekt och publikationer
3. Studentmobilitet och rekrytering
4. Andra myndigheters och forskningsfinansiärers planer för Sverige i Latinamerika
5. Latinamerikanska universitet på de internationella rankinglistorna

1. Inledning

I sitt internationaliseringsarbete strävar Stockholms universitet efter att i än högre grad än i dag agera verksamhetsbaserat genom att förankra aktiviteter i existerande forskningsarbeten och studentutbytesavtal. Det finns även ambitioner att öka det globala engagemanget, t.ex. genom forskningssamarbeten med låglöneländer, där goda relationer finns men där bistånd inte längre utgår från Sverige. Ännu en målsättning är att öka Stockholms universitets synlighet och goda rykte på den globala forsknings- och utbildningsarenan. Denna regionstudie är framtagen i detta syfte i samband med att en rektorsresa till Latinamerika planeras till april 2018.

Maria Wikse, internationell samordnare, fick i januari 2017 av Stockholms universitets rektor i uppdrag att skriva en regionstudie om Latinamerika. En arbetsgrupp bildades. Gruppen arbetade med en regionstudie under våren 2017 och planerar, utifrån direktiv från ledningen, ett rektorsbesök i regionen under höstterminen 2017. Under början av 2018 tar sedan arbetsgruppen fram en slutgiltig resplan.

Arbetsgruppen består av Helene Komlos Grill, projektledare för internationell kommunikation vid Sektionen för kommunikation vid Samverkansavdelningen, Thaïs Machado Borges, forskningssekreterare vid Avdelningen för forskningsstöd, Andrés Rivarola, föreståndare för Latinamerikainstitutet vid Romanska och klassiska institutionen, och Maria Wikse, internationell samordnare vid Avdelningen för forskningsstöd. Åsa Sundström Landes, internationell handläggare vid Studentavdelningen, har medverkat i arbetet genom att skriva en intern rapport om studentutbytesavtal: "Genomgång av Stockholms universitets utbytesavtal med lärosäten i Latinamerika". Gabor Schubert, bibliometriker vid Stockholms universitetsbibliotek har tagit fram en sampubliceringsrapport som underlag till studien.

Regionstudien blev klar i juni 2017 och delgavs Stockholms universitets ledning som ett arbetsdokument. Detta är en förkortad och reviderad version av studien utan bilagor.

Bakgrund

Relationen mellan Stockholms universitet och Latinamerika går långt tillbaka i tiden. Redan år 1977 blev Latinamerikainstitutet en del av universitetet. Under åren har institutet varit en

plattform för omfattande internationell samverkan med universitet, regeringar, internationella organisationer, civila samhället och näringslivet.¹

Två tidigare officiella rektorsbesök har företagits till Latinamerika under 2000-talet. År 2003 åkte rektor Gustaf Lindencrona med en delegation till Mexiko och Kalifornien (USA). I Kalifornien besökte rektorsdelegationen San Diego State University och i Mexiko besöktes *ITAM (Instituto Tecnológico, Autónomo de México)*, *UNAM (Universidad Nacional Autónoma de México)*, *Colegio de México* samt *BUAP (Benemerita Universidad Autónoma de Puebla)*.

År 2008 åkte rektor Kåre Bremer med en SU-delegation till Florida (USA), Mexiko och Argentina. I Florida besökte rektorsdelegationen *University of Florida*. I Argentina besökte man *Universidad de Buenos Aires (UBA)* och *Universidad de La Plata*, och i Mexiko besöktes både *Instituto Tecnológico Autónomo de México (ITAM)* och *Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)*. Stockholms universitet tecknade avtal med *UBA* i Argentina, *ITAM* och *UNAM* i Mexiko.² Avtalet med *UBA* upphörde 2013. Båda de mexikanska avtalen avsåg akademiskt, vetenskapligt och kulturellt utbyte under fem år, med möjlighet till eventuell förlängning. Avtalen med de mexikanska universiteterna har framför allt inneburit studentutbyten och har förlängts (*ITAM* gäller 2016–21 och *UNAM* 2014–2019).

Mer nyligen har Stockholms universitet deltagit i nätverksskapande aktiviteter i Brasilien genom SACF (Swedish Academic Collaboration Forum, 2014–2017). Syftet var att öka forskningssamarbetet med Brasilien och ytterligare fyra länder. SACF var ett samarbete mellan Stockholms universitet och fem andra svenska universitet som fick anslag från STINT. I maj 2016 hölls ett större seminarium i Brasília där åtta forskare från Stockholms universitet deltog. De medverkade i ämnesdiskussioner inom bl.a. hållbar utveckling, inkluderande undervisning och materialkemi. Några fortsatte därefter till workshops i andra delar av Brasilien. I Rio de Janeiro samverkade Stockholms universitet med *Universidad Federal do Rio de Janeiro (UFRJ)* om en workshop kring lärarutbildning. Stockholms universitet samverkade även med *Universidade Estadual de Campinas (UNICAMP)* genom en workshop om ”Essential scientific challenges”. Vid SACF-projektets avslutande möte i Stockholm var

---

¹ För mer information se Latinamerikainstitutets årliga verksamhetsberättelse:
<http://www.lai.su.se/about-us/annual-reports>

² Sammanfattning ur Åke Nagrelius reserapport ”Rektorsresa till Mexiko och Argentina 2008”. Arbetsdokument

delegationen från Brasilien den största, totalt deltog ett 40-tal forskare och beslutsfattare från brasilianska lärosäten och institutioner.

Regionstudiens upplägg

Universitetets kärnverksamhet är forskning och utbildning, samt samverkan. Regionstudien innehåller därför underlag om dessa samt en kort sammanställning om latinamerikanska universitet i internationella rankingslistor:

- Stockholms universitet och latinamerikanska länder: rapport om externfinansierade forskningsprojekt och publikationer
- Studentmobilitet och rekrytering
- Andra myndigheters och forskningsfinansiärers planer för Sverige i Latinamerika
- Latinamerikanska universitet på de internationella rankingslistorna

2. Stockholms universitet och latinamerikanska länder: rapport om externfinansierade forskningsprojekt och publikationer

Syftet med detta avsnitt är att identifiera hur latinamerikanska länder har ingått i Stockholms universitets forskares externfinansierade projekt och även delvis återspeglats i studenternas arbeten (examensarbeten och magisteruppsatser). Underlaget delas i två sektioner: den första sektionen redogör för externfinansierade projekt med koppling till latinamerikanska länder³, den andra sektionen redogör för vetenskapliga publikationer och studentarbeten vid SU samt samlingspublikationer, även de med koppling till latinamerikanska länder⁴.

Externfinansierade forskningsprojekt vid Stockholms universitet med koppling till latinamerikanska länder

Sammanställningen gjordes utifrån SweCRIS projektdatabas som innehåller data från tio svenska finansiärer och EU. Ländernas namn (på engelska och svenska) användes som sökord tillsammans med ett filter där Stockholms universitet står som förvaltningsorganisation. Sökningsresultatet avgränsades till perioden mellan 2010 och 2016.

1. Brasilien: Nio externfinansierade projekt av olika slag (fleråriga projekt, konferensbidrag, gästforskarbidrag, m.m.). Sju av projekten är kopplade till ämnen inom det Humanvetenskapliga området och två till ämnen inom det Naturvetenskapliga området.

---

³ Underlag hämtat från projektdatabasen SweCRIS, februari-april

⁴ Underlag hämtat från publikationer i DiVA, februari-april 2017

2. Chile: Sju externfinansierade projekt varav sex projekt inom det Naturvetenskapliga området och ett inom det Humanvetenskapliga området.

3. Mexiko: Fem externfinansierade projekt. Två projekt inom det Humanvetenskapliga området och tre inom det Naturvetenskapliga området.

4. Argentina: Två externfinansierade projekt. Ett projekt inom det Humanvetenskapliga området och ett inom det Naturvetenskapliga området.

Latinamerika: Fyra projekt inom det Humanvetenskapliga området har angett Latinamerika som forskningsområde.

Ecuador: Två projekt inom det Humanvetenskapliga området. I båda projekten ingår andra länder (Mexiko och Bolivia) vilket leder till att de har listats två gånger.

Bolivia: Ett projekt inom det Humanvetenskapliga området.

Kuba: Inga externfinansierade projekt vid Stockholms universitet mellan 2010 och 2017. Ett projekt från 2009 inom det Humanvetenskapliga området.

Costa Rica - Ett externfinansierat projekt inom det Humanvetenskapliga området.

Colombia, Guatemala, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay och Venezuela: Inga externfinansierade projekt vid Stockholms universitet mellan 2010 och 2016.⁵

Sammanfattningsvis är det fyra latinamerikanska länder som dominerar vad gäller externfinansierade forskningsprojekt som bedrivs vid Stockholms universitet: Brasilien, Chile, Mexiko och Argentina (i den ordningen). I forskningsprojekt kopplade till Brasilien, Mexiko och Argentina dominerar ämnen inom det Humanvetenskapliga området, men även ämnen kopplade till det Naturvetenskapliga området finns representerade. I externfinansierade forskningsprojekt kopplade till Chile dominerar däremot ämnen inom det Naturvetenskapliga området (särskilt astronomi och fysik). Chile har i Atacamaöknen världens mest framstående jordbaserade observatorium.

---

⁵ Det är viktigt att påpeka att annan forskning om latinamerikanska länder kan ha bedrivits på institutionsnivå, med interna anslag eller inom ramen för den anställdes tjänstgöringsprogram. Den information är svårare att framställa men återspeglas delvis i den andra delrapporten där publikationer redovisas.

Vetenskapliga publikationer och studentarbeten vid Stockholms universitet med koppling till latinamerikanska länder

Sammanställningen gjordes utifrån underlag från DiVA. Ländernas namn användes som sökord. Sökningen specificerar både forskningspublikationer och studentarbeten samt områdestillhörighet. Här används förkortningen HV för det Humanvetenskapliga området och N för det Naturvetenskapliga området samt en kortfattad indikation om vilka områden som har flest projekt.

Brasilien kommer först, med 179 forskningspublikationer (HV>N) och 26 studentarbeten (HV). **Mexiko** kommer på andra plats, med 102 forskningspublikationer (HV>N) och 18 studentarbeten (HV). **Chile** kommer på tredje plats, med 104 forskningspublikationer (N>HV) och 29 studentarbeten (HV).

Argentina kommer på fjärde plats, med 66 forskningspublikationer (HV>N) och 23 studentarbeten (HV). En sökning på **Latinamerika** ger 108 forskningspublikationer (HV) och 20 studentarbeten (HV).

Sedan följer:

Venezuela med 65 forskningspublikationer (HV) och 3 studentarbeten (HV). **Colombia** med 53 forskningspublikationer (HV) och 23 studentarbeten (HV>N). **Ecuador** med 39 forskningspublikationer (HV>N) och 7 studentarbeten (HV).

Bolivia med 37 forskningspublikationer (HV>N) och 7 studentarbeten (HV). **Uruguay** med 36 forskningspublikationer (HV>N) och 11 studentarbeten (HV>N). **Peru** med 28 forskningspublikationer (HV=N) och 12 studentarbeten (HV).

Kuba med 27 forskningspublikationer (HV) och 5 studentarbeten (HV). **Nicaragua** med 26 forskningspublikationer (HV>N) och 5 studentarbeten (HV>N). **Costa Rica** med 17 forskningspublikationer (N>HV) och 2 studentarbeten (HV).

Guatemala med 13 forskningspublikationer (HV) och 8 studentarbeten (HV).

Panama med 10 forskningspublikationer (HV) och 0 studentarbeten.

Paraguay med 4 forskningspublikationer (HV) och 6 studentarbeten (HV).

Sampubliceringar med latinamerikanska länder (gäller endast publikationer på engelska).⁶ Sammanställningen visar att sampubliceringar är mycket vanligare inom det Naturvetenskapliga området än inom det Humanvetenskapliga. Av 267 träffar är de flesta inom det Naturvetenskapliga området och färre än tio träffar hör till det Humanvetenskapliga området. Brasilien, Chile, Mexiko och Argentina i den ordningen framstår även här som de mest återkommande länderna för sampubliceringar på engelska.

3. Studentmobilitet och rekrytering

Stockholms universitet har 16 utbytesavtal med partneruniversitet i fem länder i Latinamerika: Argentina, Brasilien, Chile, Mexiko och Peru, varav fem är på central nivå och elva på institutionsnivå. De flesta avtalen är tidsbegränsade och sträcker sig mellan tre till fem år, men en del är obegränsade. Avtalen öppnar upp för samarbeten av olika slag, några är relaterade till lärar- och forskarutbyte och ett av dem berör finansierade gästforskarutbyten. Samtliga omfattar studentutbyte. För vissa länder finns det en obalans när det gäller utresande studenter mot inresande, från t.ex. Brasilien, Mexiko och Peru kommer fler studenter än som reser dit, medan situationen är den motsatta för Argentina.

Ett centralt avtal ses som ett komplement till universitetets institutionsavtal och öppnar möjligheten för universitetets alla studenter att kunna åka på utbyte och välja kurser inom alla ämnesområden. Inom vissa ämnesområden som företagsekonomi och juridik, där det finns självständiga skolor inom universiteten, tecknas ibland egna avtal.

Universitetet har hittills inte gjort några särskilda satsningar vad gäller studentrekrytering i regionen. Här följer en närmare beskrivning av de länder i Latinamerika som vore av intresse för studentrekrytering. Urvalet av länder är baserat på storleken på landet, svenska initiativ i länderna som t.ex. ambassadens eller Svenska institutets insatser, sökandointresse och studentmobilitet. Länderna presenteras i alfabetisk ordning.

Siffror som anges i rapporten är antalet ansökningar till masterprogrammets höstintagning (HT 2016), utbyten genom avtal och antalet besök på hemsidan www.su.se/english. Siffran som anges för hemsidan är placering i förhållande till andra länder, vilket ger en indikation på hur stort intresset är för Stockholms universitet i det aktuella landet.

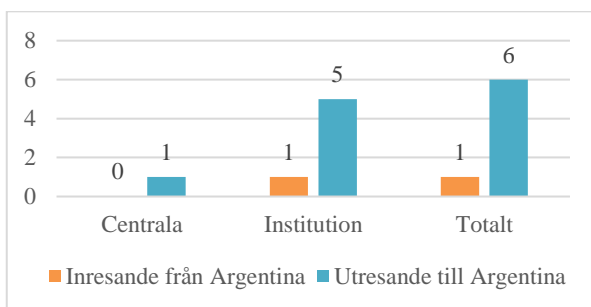
---

⁶ Underlaget, en sampubliceringsrapport, är framtagen av Gabor Schubert, SUB, maj 2017

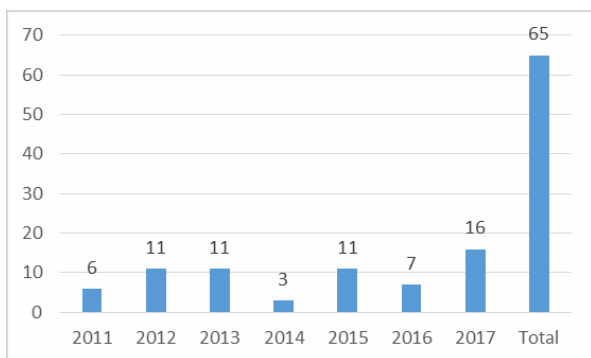
Argentina

In- och utresande utbytesstudenter Argentina HT08–VT17

Ansökningar

Antalet ansökningar till masterprogram från Argentina

Antal besök på hemsidan⁷

Plats 77: Argentina

1 jan 2014 – 31 dec 2016	4 925 (0.15%)
1 jan 2011 – 31 dec 2013	2 076 (0.13%)

⁷ Antal besök på hemsidan gäller hela engelskspråkiga hemsidan su.se/english 2014–2016 jämfört med 2011–2013 och visar hur intresset ser ut från varje land.

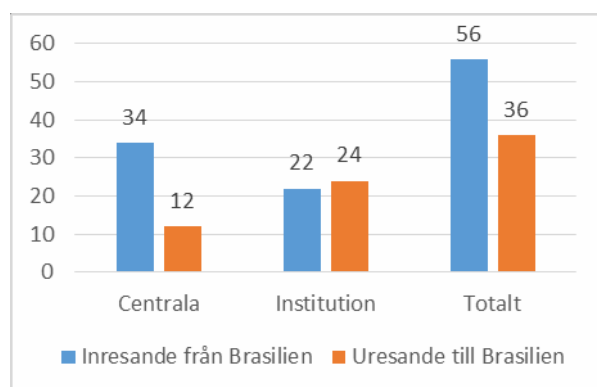
Utbildning

Argentina har en hög utbildningsnivå. 2013 hade landet 36 statliga universitet och 20 privata, varav de flesta är katolska. Universitetet i Córdoba som grundades 1613 är äldst. Åtta av tio studenter går på de statliga universiteten som inte har kursavgifter.⁸

Den argentinska regeringen avser mer än fördubbla anslagen till forskning fram till år 2020 och prioriterar sex forskningsområden: energi, industri, hälsa, jordbruksnäring, social utveckling samt miljö, och hållbar utveckling.⁹

Brasilien

In- och utresande utbytesstudenter Brasilien VT07–VT17

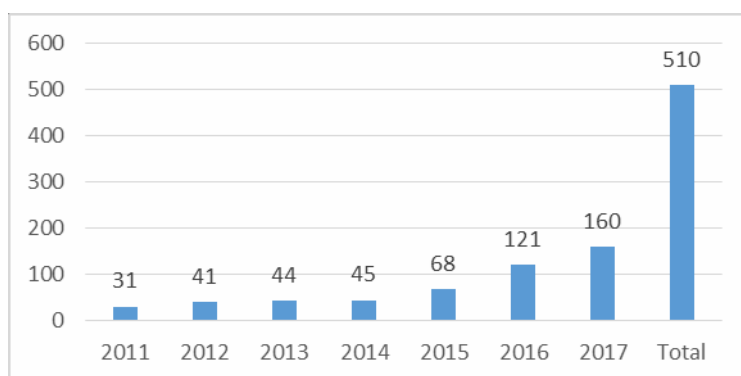

⁸ <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/sydamerika/argentina/utbildning/> (10 september 2017)

⁹ <http://monitor.icef.com/category/regions/south-america/argentina/>

Ansökningar

Antalet ansökningar till höstens masterprogram från Brasilien

Antal besök på hemsidan

Plats 21: Brasilien

1 jan 2014 – 31 dec 2016	33 699 (1,04%)
1 jan 2011 – 31 dec 2013	14 500 (0,93%)

Utbildning

I Brasilien är drygt hälften av landets närmare 200 universitet och högskolor är federala, vilket innebär att utbildningen vid dessa bekostas av regeringen. Sedan 2005 finns ett federalt program för studiestöd för att öka intagningen till högre utbildning. Bristen i utbildningssystemet innebär att Brasilien på senare år har haft svårt att tillfredsställa efterfrågan på utbildad och kvalificerad personal från inhemska företag.¹⁰

Brasilien inrättade för några år sedan ett stipendieprogram ”Science without borders”¹¹, vilket syftade till att locka brasilianska studenter att studera utomlands. På grund av Brasiliens

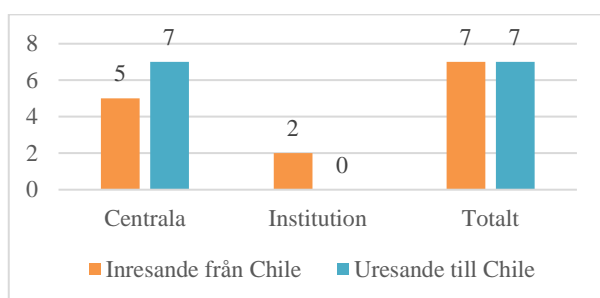
¹⁰ <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Brasilia/Landfakta/Om-Brasilien/Utbildning/> (10 september 2017)

¹¹ <http://www.su.se/english/education/fees-scholarships/scholarships/scholarships-offered-by-other-organizations-1.307528>

försämrade ekonomi avslutas programmet under 2017. Det är oklart om det kommer att ersättas av annat stipendieprogram.¹²

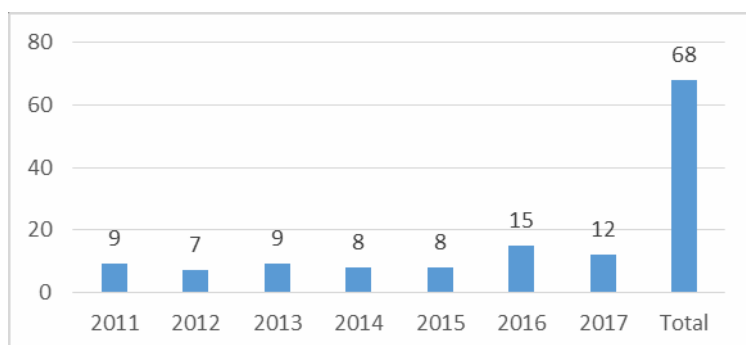
Chile

Antal in- och utresande utbytesstudenter Chile HT08–VT17

Ansökningar

Antalet ansökningar till masterprogram från Chile

Antal besök på hemsidan

Plats 69: Chile

1 jan, 2014 – 31 dec, 2016	5 840 (0.18%)
1 jan, 2011 - 31 dec, 2013	2 530 (0.16%)

¹² Landinformation, Studentavdelningen, Stockholms universitet, 2014. Internt arbetsdokument.

Utbildning

Chile har ett 60-tal universitet och en tredjedel av landets ungdomar studerar på högskolenivå. Regeringen diskuterar reformer inom utbildningsväsendet, bland annat genom att stoppa vinstuttagen från friskolorna och göra högskoleutbildning avgiftsfri. Under 2015 fattades beslut om att högskolestudier successivt ska bli avgiftsfria, från 2016 ska det vara gratis för 60 procent och 2020 ska det omfatta alla studenter.¹³

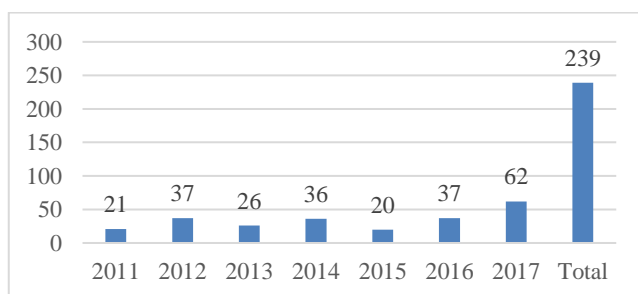
Colombia

Bilaterala avtal

Stockholms universitet har i dagsläget inga bilaterala avtal med lärosäten i Colombia, varken centralt eller på institutionsnivå så därför redovisas inte statistik över utbytesstudenter

Ansökningar

Antalet ansökningar till masterprogram från Colombia

Antal besök på hemsidan

Plats 49: Colombia

1 jan, 2014 – 31 dec, 2016	11 244 (0,35%)
1 jan, 2011 – 31 dec, 2013	5 245 (0,33%)

Utbildning

Det finns över 100 universitet i Colombia, både statliga och privata, och enligt lag måste en tiondel av regeringens budget gå till utbildning. År 2011 studerade omkring 1,8 miljoner

¹³ <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/sydamerika/chile/utbildning/> (10 september 2017)

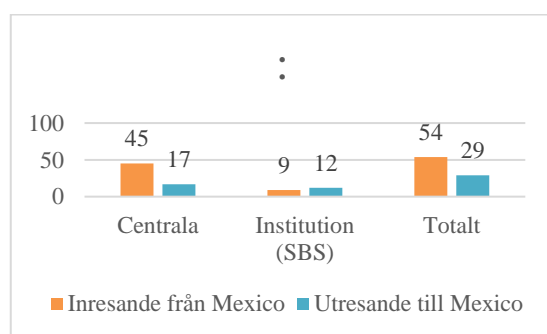
studenter på universitetsnivå, varav 690 000 på privata läroanstalter. Det viktigaste universitetet är det statliga *Universidad Nacional*.¹⁴

I dag reser 2 procent av studenterna inom högre utbildning utomlands för studier med USA, Spanien, Frankrike, Australien och Tyskland som främsta destinationer. I landet är rekryteringsagenter viktiga, d.v.s. konsulter som bistår lärosäten med att representera lärosätet i landet och rekrytera studenter.¹⁵

Den statliga myndigheten El Instituto Colombiano de Crédito Educativo y Estudios Técnicos en el Exterior — ICETEX i Colombia erbjuder stipendier för inhemska studenter som önskar studera utomlands.¹⁶

Mexiko

In- och utresande utbytesstudenter Mexiko HT08–VT17

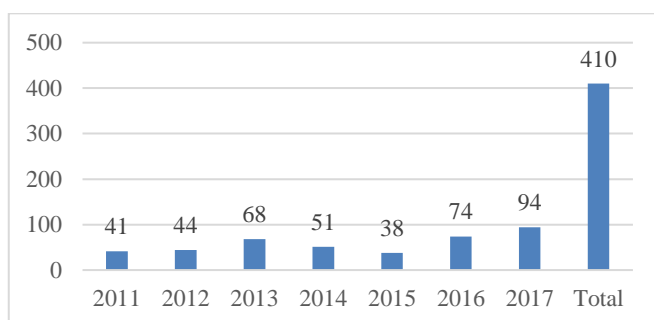
¹⁴ <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/sydamerika/colombia/utbildning/> (10 september 2017)

¹⁵ <http://monitor.icef.com/2015/10/from-the-field-recruiting-in-colombia/>

¹⁶ <https://www.icetex.gov.co/dnnpro5/es-co/becas.aspx>

Ansökningar

Antalet ansökningar till masterprogram från Mexiko

Antal besök på hemsidan

Plats 30: Mexiko

1 jan, 2014 – 31 dec, 2016	20 466 (0.63%)
1 jan, 2011 – 31 dec, 2013	10 888 (0.69%)

Utbildning

Mexiko har sedan 1990-talet gjort stora satsningar på utbildning och ca en fjärdedel av mexikanerna läser på högskola. *Universidad Nacional Autónoma de México* i Mexico City, som är det största universitetet i Latinamerika med över 300 000 studenter, är ett av de mest ansedda universiteten.¹⁷

Spanien är den näst populäraste studiedestinationen för mexikanska studenter, vilket beror på språket, lägre studieavgifter och levnadskostnader samt att många mexikaner har släktingar i landet. Nära 3 000 studenter åkte dit för att studera under 2016.¹⁸

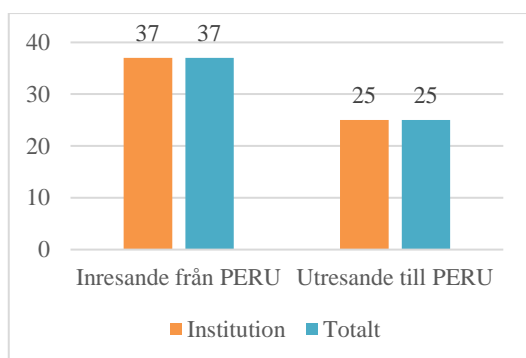
¹⁷ <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/nordamerika/mexiko/utbildning/> (10 september 2017)

¹⁸ <http://monitor.icef.com/category/regions/south-america/mexico/>

Den mexikanska staten erbjuder stipendier för studenter som önskar studera utomlands via både specifika universitet¹⁹ och generella program som Ministerio de Educación Pública (SEP) erbjuder²⁰.

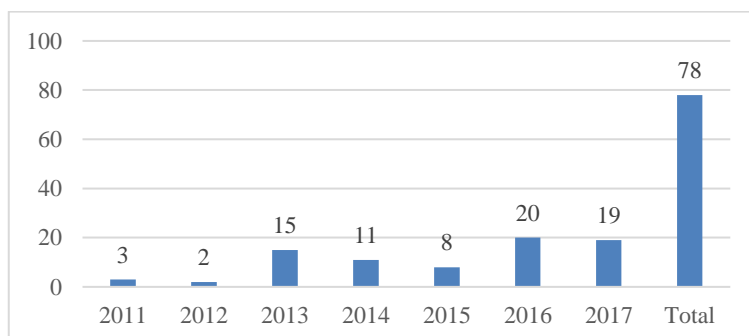
Peru

In- och utresande utbytesstudenter Peru HT08–VT17

Ansökningar

Antalet ansökningar till masterprogram från Peru

¹⁹ National Autonomous University of Mexico (UNAM) Postgraduate
http://www.becas.sep.gob.mx/beca/24/becasPor/institucion_nivel/4

²⁰ <http://www.elfinanciero.com.mx/universidades/becas-en-el-extranjero-para-estudiantes-y-profesionistas-mexicanos.html>

Antal besök på hemsidan

Plats 68: Peru

1 jan, 2014 – 31 dec, 2016	5 855 (0.18%)
1 jan, 2011 – 31 dec, 2013	2 182 (0.14%)

Utbildning

Utbildningsområdet i Peru är under utveckling. En dryg fjärdedel av de som går klart grundskolan går vidare till studier vid något av landets universitet och högskolor, varav de flesta är privata. *San Marcos-universitetet* i Lima grundades 1551 och är det äldsta universitetet i Sydamerika och det näst äldsta i Latinamerika. Precis som i andra länder i Latinamerika råder skillnader mellan stad och landsbygd samt mellan män och kvinnor, men läs- och skrivkunnigheten ökar stadigt.²¹

4. Andra myndigheters och forskningsfinansiärers planer för Sverige i Latinamerika

Regeringen

Regeringen har sedan 2014 haft en ambition att återaktivera Sveriges närvaro och relationer med länderna i Latinamerika och Karibien. Latinamerika uppfattas som en modern och utåtriktad region. Samtliga länder i regionen, med undantag av Kuba, har i dag demokratiskt valda presidenter och parlament. Den demokratiska utvecklingen i regionen avspeglas i starka sociala rörelser, som samarbetar över nationella gränser. Även om fattigdomen fortfarande är utbredd och inkomstklyftorna stora räknas i dag flera länder till medelinkomstländer, tack vare den positiva ekonomiska utveckling som skett under 2000-talet. Även om fördelningen av inkomsten fortfarande är ojämna har man gjort stora förändringar beträffande modernisering av sociala trygghetssystem och jämställdhetsinriktade reformer. Brasilien blev under 2000-talet världens sjunde största ekonomi, Mexiko och Chile har tagit steget in i OECD, och flera andra länder (exempelvis Argentina) knackar på dörren. En annan positiv utveckling är att de interna väpnade konflikterna har avslutats, eller, som i fallet Colombia, är på god väg. Problem som kriminalitet och narkotikahandel har dock förvärrats i flera länder.

---

²¹ <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/sydamerika/peru/utbildning/> (10 september 2017)

Enligt regeringen har Sverige ett stort förtroendekapital i Latinamerika som bygger på tidigare historiska engagemang. Sverige tog tydlig ställning mot militärdiktaturerna under 1970- och 80-talen och tog emot tiotusentals flyktingar från främst Chile, Argentina och Uruguay, vilket har gjort att det i dag finns en väl integrerad latinamerikansk diaspora i Sverige. Sverige verkade också för fredliga lösningar på väpnade konflikter i Centralamerika och framstår som en attraktiv samhällsmodell. Svenskt näringsliv har varit aktivt i Latinamerika i över hundra år, och har stark närvaro i flera av de sektorer där satsningar behöver göras under de närmaste åren.

Under 2015 beslutade regeringen om en nystart för utvecklingssamarbetet i Latinamerika. Förra regeringens beslut att fasa ut stödet till Bolivia stoppades och nya biståndsstrategier för Bolivia, Colombia, Guatemala och Kuba antogs 2016. Inriktningen mot ökade kontakter med Latinamerika fortsatte under 2016 och 2017, med att arbeta vidare för förnyade kontakter och ökat samarbete.²² En handlingsplan för Latinamerika håller nu på att utarbetas inom UD. Sverige har ett strategiskt partnerskap med Brasilien och man har också fördjupat relationerna med en rad länder såsom Mexiko, Chile, Colombia, Peru och Uruguay. I Peru öppnades en ambassad under 2017. Kungahuset och flera ministrar har också gjort besök i dessa länder. Ett av de senaste är civilminister Erdalan Shekarabis besök i Sydamerika. I resan ingick ett besök vid forskningsinstitutet SARAS som startats av och har starka kopplingar till Stockholm Resilienscentrum (SRC) vid Stockholms universitet.²³

Sida

Bland Sidas olika uppdrag ingår det att genomföra regeringens strategi för forskningssamarbete inom utvecklingssamarbetet 2015–2021, där varje land har sin egen strategi som exempelvis Colombia.²⁴ Verksamhet som följer strategin ska bidra till att stärka forskning av hög kvalitet som är relevant för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling; fokus är i första hand på låginkomstländer och regioner. Enligt Sida uppnås detta genom kapacitetsuppbyggnad för forskarutbildningar och forskning i samarbete med länderna. Inom ramen för forskningssamarbetet har Sida ett forskningsråd som ansvarar för stödet till

²² <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/utrikesdeklarationen/>

²³ SRC samarbetar aktivt med South American Institute for Resilience and Sustainability Studies (SARAS) i Uruguay, dels i egenskap av medlemmar i ett rådgivande organ, dels som forskare och deltagare i årliga konferenser och workshops. Dessa workshops är tvärvetenskapliga möten som behandlar olika hållbarhetsutmaningar, kopplade till exempelvis fiske eller markanvändning: <http://saras-institute.org/index.php/en/previous-conferences>.

²⁴ <http://www.regeringen.se/land--och-regionsstrategier/2016/10/strategi-for-sveriges-utvecklingssamarbete-med-colombia/>

utvecklingsrelevant forskning i Sverige. Forskningsrådet och Sida ska arbeta i enlighet med strategin.

Sidas forskningsråd är tillsatt av regeringen till och med 2017 och dess uppdrag är att granska Sidas förslag till insatser och samarbeten på forskningsområdet. De rekommenderar också vilka beslut Sida ska fatta i forskningssammanhang och bidrar med strategisk rådgivning. Bland rådets medlemmar finns det två ledamöter från Stockholms universitet: Lisa Deutsch (Stockholms Resilienscentrum) och Ilda Lindell (Kulturgeografiska institutionen).

Sida har haft ett omfattande program för regionalt samarbete i Latinamerika.²⁵ De svenska regionala insatserna har också koordinerats med andra givare, framför allt de nordiska. Även om en del har avvecklats, kvarstår direkt eller indirekt stöd för institutioner och nätverk med inriktning mot forskning om demokrati, mänskliga rättigheter, miljö, naturresurser och naturkatastrofer. Några av de institutioner som fortfarande får stöd från Sida är det latinamerikanska samhällsvetenskapliga forskningsrådet CLACSO (där Stockholms universitets Latinamerikainstitut är medlem), miljöekonominätverket LACEEP, samt nätverket för forskning om tropiska sjukdomar, NeTropica. Det finns också forskningsprogram för att förebygga och hantera naturkatastrofer.

Beträffande det bilaterala biståndet har Bolivia fått stöd för att på sikt kunna bedriva egen forskning av internationell kvalitet. Exempel på svenskt stöd finns inom utbildningar på master- och doktorandnivå i samverkan med svenska och internationella partner, administrativa reformer av universiteten samt infrastruktursatsningar som IT, bibliotek och laboratorier. För Colombia har Sida tagit fram en strategi vars fokus är att arbeta med t.ex. insatser för mänskliga rättigheter och kvinnor som aktörer för fred. I Guatemala är målet att stödja landet i genomförandet av fredsavtalen och bidra till en stärkt demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och minskad fattigdom. På Kuba är det svenska utvecklingsarbetet inriktat på stöd till moderniseringen av landets ekonomi och samhällsstyrning.

Svenska institutet (SI)

SI:s roll är att långsiktigt underlätta svenska aktörers utbyte och samarbete globalt och i viktiga samarbetsländer där Sverige behöver utveckla nya relationer. Det gäller särskilt länder i ekonomisk tillväxt och andra former av samhällelig omvandling och reformering, där låg kännedom eller stora värderingsskillnader begränsar eller hindrar ökad interaktion med

---

²⁵ <http://www.sida.se/Svenska/Har-arbetar-vi/Latinamerika/Regionalt-samarbete/>

Sverige, Nord- och Sydamerika är två områden som finns i SI:s verksamhet och omvärldsbevakning.²⁶ Det finns här intresse för att latinamerikanska studenter ska vara mer aktiva att söka SI:s stipendier för att komma till svenska lärosäten. SI:s generalsekreterare Annika Rembe är numera också ledamot i Latinamerikainstitutets styrelse.

Svenska institutet delar ut stipendier till studenter från länder inom Latinamerika inom ramen för SISS (Swedish Institute Scholarships for Master's studies). Här finner vi länder som Brasilien, Colombia, Bolivia, Chile, Costa Rica, Ecuador, Guatemala och Peru.²⁷

Universitets- och högskolerådet (UHR)

Bland andra myndigheter relaterade till högre utbildning som är intresserade av förbättrade kontakter med Latinamerika finns Universitets- och högskolerådet (UHR). UHR ansvarar för administrering och fördelning av medel till universitet och högskolor som sedan distribuerar stipendierna till studenter. Här finns t.ex. ett stipendieprogram som riktar sig till särskilt kvalificerade tredjelandstudenter från övriga länder utanför EU/EES och Schweiz och omfattar cirka 60 miljoner kronor per år. Syftet med stipendiet är att förse svenska universitet och högskolor med ett strategiskt verktyg i konkurrensen på den globala utbildningsmarknaden och därmed främja rekryteringen av särskilt kvalificerade avgiftsskyldiga studenter. Målsättningen är att stipendieprogrammet ska kunna användas av lärosätena på ett flexibelt sätt för att bidra till lärosätets långsiktiga internationaliseringsarbete och dess kvalitetshöjande effekter på utbildningen.

Rapporter och utlysningar hos forskningsfinansiärer: Vetenskapsrådet, Formas, Forte, Vinnova, Stint

En sökning på de stora svenska forskningsfinansiärernas hemsidor ger inte mycket information om Latinamerika. Vid Vetenskapsrådet (VR) arbetar man dock med att förnya VR:s avtal med Brasilien. Man inväntar i dagsläget Brasiliens förslag till Memorandum of Understanding (MoU) för att gå vidare med processen. När det gäller globala samarbeten och öronmärkta pengar är det andra länder i syd som nämns. VR har däremot fortfarande

---

²⁶ https://si.se/wp-content/uploads/2014/01/Svenska-institutets-A%CC%8Arsredovisning_2016.pdf

²⁷ <https://eng.si.se/swedish-institute-scholarship-recipient-20172018/>.

utlysningen för U-forsk och Swedish Research Links, där länder i Latinamerika kan inkluderas.²⁸

Stint har ett örönmärkt program i regionen som heter Joint Brazilian-Swedish Research Collaboration och har funnits sedan år 2014. Syftet med programmet är att stärka svensk forskning och högre utbildning genom etablering och utveckling av internationella samarbeten. Programmet ger stöd till projekt med hög vetenskaplig kvalitet och som tydligt bidrar till involverade lärosätens verksamhet.

Stint-projekten kan vara upp till fyra år, förutsatt att halvtidsrapport efter två år godkänns. Föreslaget projekt måste omfatta minst en svensk och minst en brasiliansk part. Det ideala samarbetsprojektet innehåller aktiviteter som omfattar både forskning och högre utbildning, dock kan Stint stödja renodlade forskningssamarbeten. Det är särskilt angeläget att yngre forskare och doktorander deltar i utbyten.²⁹

Sammanfattande kommentar

Enligt UD är Brasilien och Mexiko de viktigaste länderna i Latinamerika för Sverige. Brasilien är den viktigaste handelspartnern, med en omfattande närvaro av cirka 220 svenska företag som sammanlagt sysselsätter över 70 000 personer. Mexiko är Sveriges andra största exportmarknad i Latinamerika med en export på över fem miljarder SEK årligen och cirka 100 svenska eller svenskrelaterade företag etablerade i landet. På tredje plats kommer Argentina, med en export av mellan 1,5–2 miljarder SEK och cirka 60 svenska företag och representanter på plats. Andra länder med vilka Sverige har goda affärsförbindelser är Chile, Peru och Colombia, vars handel kan nå upp till 1 miljard SEK, med mellan 20 och 30 svenska företag på plats. Vid sidan om ekonomi har Brasilien också en särställning beträffande andra institutionella kontaktytor, till exempel örönmärkta medel från Stint och akademiska kontakter relaterade till det industriella samarbetet länkat till exporten av svenska Gripen NG. Beträffande bistånd har Sida prioriterat länder som Colombia och Bolivia, men det finns också stöd till Kuba och Guatemala. Ur ett nationellt perspektiv är Brasilien och Mexiko länder att prioritera. Argentina kommer på tredje plats, med en stor potential tack vare stark hemmamarknad, hög utbildningsnivå och bättre levnadsstandard än de andra. Ur ett

---

28

<http://www.vr.se/nyheterpress/nyheter2013/tvautlysningarforforskningavrelevansforlagochmedelinkomstlander.54b1cd22413cb479b8056196.html>

²⁹ <http://www.stint.se/se/89/var/newsID/425>

utvecklingsperspektiv är Bolivia och Colombia prioriterade länder. I fallet Colombia finns goda förutsättningar för tillväxt, och landet är starkt både beträffande ekonomi och utbildning.

Latinamerikanska universitet på de internationella rankningslistorna

Ett sätt att presentera latinamerikanska universitet är att titta på deras placering på rankningslistor. Rankningarna redovisar inte en fullständig bild och resultatet beror på vilka komponenter som ingår i rankningen. I studien redovisas ett urval av några rankningslistors resultat. Valet av rankingslistor utgår från tre listor som Stockholms universitets anser som särskilt viktiga: Times Higher Education World University Rankings (THE), QS Rankings och Academic Ranking of World Universities (ARWU).³⁰ Brasilianska universitet dominerar de flesta internationella rankinglistorna och den självklara ettan i regionen är *Universidade de São Paulo (USP)*. I de flesta fall är Chile näst starkast i rankingarna med *Pontificia Universidad Católica de Chile (PUC- Chile)*, därefter följer Mexikos stora universitet *Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)*.

1. THE-listan

I Times Higher Educations rankningslista för Latinamerika ”Latin America University Ranking for 2016” dominerar Brasilien och Chile. Tretton brasilianska och sju chilenska universitet finns på topp-25-listan. Värt att notera är att de mexikanska universiteten har relativt höga siffror vad gäller andelen utländska studenter. Det tekniska universitetet *ISTEM* har 15 procent och *UNAM* har 5 procent. Övriga i topplistan har i de flesta fall endast två till tre procent förutom *PUC-Chile* som har sju procent utländska studenter. På topp-tiolistan återfinns fyra länder:³¹

Brasilien

1. *Universidade de São Paulo (USP)*
2. *Universidade Estadual de Campinas (UNICAMP)*
5. *Universidade Federal do Rio de Janeiro (UFRJ)*
6. *Pontificia Universidade Católica do Rio de Janeiro (PUC-RJ)*
7. *Universidade Federal de Minas Gerais (UFMG)*

---

³⁰ <http://www.su.se/om-oss/fakta/rankning>

³¹ https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2016/latin-america-university-rankings#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

Chile

3. *Pontificia Universidad Católica de Chile (PUC-Chile)*
4. *Universidad de Chile (UCHile)*

Mexiko

8. *Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey (ITESM)*
9. *Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)*

Colombia

10. *Universidad de los Andes (UNIANDES)*

Sedan regionstudien färdigställdes i juni 2017 har THE publicerat en Latinamerika-rankning för 2017. I THE noteras att Chile och Colombia har fler universitet på topp hundra och Brasilien har färre.³²

2. *QS-listan*

Bäst placeringar får återigen Brasilien på ”QS University Rankings: Latin America 2016” med nio universitet på topp 25. Här finns även fyra chilenska och tre mexikanska lärosäten. Nedan listas 13 universitet upp till plats 20 för de fyra länder som dominerar.³³

Brasilien

1. *Universidade de São Paulo (USP)*
2. *Universidade Estadual de Campinas (UNICAMP)*
5. *Universidade Federal do Rio de Janeiro (UFRJ)*
9. *Universidade de Brasília (UnB)*
12. *Universidade Estadual Paulista (UNESP)*

Chile

3. *Pontificia Universidad Católica de Chile (PUC- Chile)*
6. *Universidad de Chile (UCHile)*
13. *Universidad de Concepción (UdeC)*

Mexiko

4. *Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)*

---

³² <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latin-america-university-rankings-2017-results-out-now>

³³ <https://www.topuniversities.com/university-rankings/latin-american-university-rankings/2016>

7. *Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Monterrey (ITESM)*

Argentina

11. *Universidad de Buenos Aires (UBA)*

20. *Universidad Nacional de La Plata (UNLP)*

3. *ARWU*

På den globala Academic Ranking of World Universities (Shanghai-listan) dominerar Brasilien med sex universitet: plats 101–150 *Universidade de São Paulo (USP)*, plats 301–400, *Federal University of Minas Gerais*, *Federal University of Rio de Janeiro* och *Universidade Estadual Paulista (UNESP)*, *Universidade Estadual de Campinas (UNICAMP)* på plats 401–500 samt *Federal University of Rio Grande do Sul* på 501–600. På plats 151–200 återfinns ett mexikanskt universitet *Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)* och ett argentinskt *University of Buenos Aires*.³⁴

Sammanfattning

På internationella rankingslistor dominerar de stora universiteten i Brasilien, Mexiko och Chile t.ex. *USP*, *UNICAMP*, *UNAM* och *PUC-Chile*. Värt att notera är att ett par av universiteten är mycket stora, framförallt *UNAM* med 340 000 och *UBA* med 308 000 studenter. De katolska universiteten är privata, t.ex. *Pontificia Universidad Católica de Chile* vilket kan innebära höga studentavgifter.

	<i>Universidade de São Paulo (USP)</i> , Brasilien 95 000 studenter	<i>Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM)</i> 340 000 studenter	<i>Universidade Estadual de Campinas (UNICAMP)</i> , Brasilien 40 000 studenter	<i>Pontificia Universidad Católica de Chile (PUC-Chile)</i> 26 000 studenter
--	---	--	---	---

---

³⁴ <http://www.shanghairanking.com/ARWU2016.html>

<i>THE Latinamerika</i>	1	9	2	3
<i>QS-listan</i>	1	4	2	3
<i>ARWU</i>	101–150	151–200	401–500	401–500